

Adam Wiernikowski

Towarzystwo Lekarskie Krakowskie

95. urodziny Profesora Henryka Andrzeja Gaertnera – moje wspomnienia i refleksje

95th birthday of Professor Henryk Andrzej Gaertner – my memories and reflection

STRESZCZENIE

Opracowanie stanowi swoisty zbiór wspomnień i osobistych refleksji autora związanych z postacią Profesora Henryka Gaertnera, wybitnego lekarza i humanisty, z którym na początku drogi zawodowej połączyły go wspólne doświadczenia, najpierw w relacji student – nauczyciel, a później znamienity Kolega i Przyjaciel.

Słowa kluczowe: Henryk Gaertner, jubileusz 95-lecia, osobiste refleksje

ABSTRACT

The study is a collection of memories and personal reflections of the author associated with Professor Henryk Gaertner, an eminent physician and humanist, with whom he shared the experience at the beginning of his career, first in a student-teacher relationship, and later a distinguished Colleague and a Friend.

Keywords: Henryk Gaertner, jubilee 95th anniversary, personal reflections

Prof. dr hab. n. med. Henryk Andrzej Gaertner, honorowany przez kolegów lekarzy, współpracowników i wychowanków, uroczyście obchodził 80-, 85-, 90- i ostatnio w marcu 2017 roku – 95-lecie urodzin. Obchody 80-, 85- i 90-lecia zorganizowało Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, wspólnie z innymi medycznymi towarzystwami i organizacjami, w swej siedzibie przy ul. Radziwiłłowskiej 4, a 95-lecia – dyrekcja Specjalistycznego Szpitala im. Józefa Dietla w Krakowie, gdzie mieści się Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych i Medycyny Wsi Uniwersytetu

Jagiellońskiego Collegium Medicum, której Profesor był twórcą i kierownikiem.

Aktualny kierownik Katedry i Kliniki – prof. dr hab. n. med. Tomasz Guzik wygłaszając laudację zacytował słowa Jubilata: „Chciałem być dobrym lekarzem i porządnym człowiekiem i mam nadzieję, że mi się to udało”. Następnie stwierdził: „Zapewniamy Pana, Dostojny Jubilate, że udało się Panu to osiągnąć w całej okazałości. W większości publikacji określa się Pana jako lekarza, społecznika, pisarza, muzyka, muzykologa, humanistę, nestora polskiej interny i hematologii. Myślę, że ta lista się

Adres do korespondencji: adamwier@mp.pl

nie zamyka i można do niej dopisywać kolejne zasługi jeszcze bardzo długo. Jest Pan postacią wielowymiarową, człowiekiem renesansu i przedsiębiorczości we współczesnym języku”.

W zasadzie na tym można by zakończyć charakterystykę Jubilata. Czy można coś dodać? Chyba tak, swe osobiste wspomnienia, krzyżowanie się dróg życiowych – zamierzone i przypadkowe.

Pierwsze spotkanie z dr. Gaertnerem nastąpiło w czasie moich studiów na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Krakowie, rocznik 1952–1957. Choroby wewnętrzne – interna rozpoczynała się na trzecim roku, a kończyła na piątym. Propedeutyka należała do I Kliniki Chorób Wewnętrznych kierowanej przez prof. Leona Tochowicza, czwarty rok studiów do III Kliniki Chorób Wewnętrznych, której kierownikiem był prof. Julian Aleksandrowicz, a finał nauczania interny do II Kliniki Chorób Wewnętrznych kierowanej przez prof. Tadeusza Tempkę. Pamiętam asystentów: dr. Ludwika Sędziwego, dr. Henryka Gaertnera i dr. Rafała Kulczyckiego. Wszyscy mieli wolę nauczania nas praktycznego postępowania przy łóżku chorego, dobrze zebranego wywiadu, solidnego badania fizykalnego, diagnostyki różnicowej i postawienia prawidłowego rozpoznania choroby. W tym czasie były to główne punkty rozpoznania, gdyż badania pracowniane były bardzo ograniczone. Wszyscy nauczyciele byli wspaniałymi lekarzami, dwaj pierwsi osiągnęli tytuł profesorów. Czym różnił się dr Gaertner od pozostałych? Wyjściem poza rutynowe zajęcia, inspirowaniem do opracowywania określonych zagadnień, przedstawiania ich na seminariach i w dyskusji. Pamiętam moje opracowania, m.in. na temat teorii stresu Selyego w oparciu o jego książkę (Selye, 1960).

Później, już jako asystent prof. Tempki, a następnie doc. Stanisława Kirchmayera, interesując się hematologią, miałem możliwość

Prof. Henryk Gaertner (2017)

spotykać dr. Gaertnera na zebraniach hematologów organizowanych w III Klinice przez prof. Aleksandrowicza. Dr Gaertner emanował kulturą bycia i elegancją oraz logiką wypowiedzi. W tym czasie doksztalałem się z Jego „encyklopedycznego” dzieła nt. krzepnięcia krwi „Krzepnięcie krwi. Fizjologia i patologia układu hemostatycznego” (Gaertner, 1960).

Z prof. Gaertnerem miałem również kontakt, poza zebraniem naukowymi, w czasie studiów jego syna Henryka Ludwika, który realizował indywidualny tok studiów na Wydziale Lekarskim AM w Krakowie. Gdy Henryk Ludwik nie zgłosił się w uzgodnionym terminie na zaliczenie z toksykologii klinicznej, został przeze mnie przywołany do porządku. Należy podkreślić, że był wyjątkowo inteligentny i chadzał własnymi drogami. Przy najbliższym spotkaniu z jego Ojcem powiedziałem o tym wydarzeniu, i usłyszałem „Dobrze zrobiłeś”, co charakteryzuje właściwe podejście prof. Gaertnera do wychowania i wykształcenia syna. O zdolnościach i inteligencji syna świadczą ukończenie w 1994 r. Wydziału Lekarskiego, a w 1997 r. drugiego fakultetu – Wydziału Prawa UJ i poświęcenie się z sukcesem pracy prawnika.

Pewne elementy życia Profesora były również udziałem wielu Polaków zamieszkujących przedwojenne ziemie wschodniej RP i przeżywających czasy niemieckiej okupacji.

Dotyczyło to również rodziny mojej i mojej żony. Kamienica „profesorska” we Lwowie przy ul. Supińskiego, obecnie Kociubińskiego, gdzie do 1935 r. mieszkał z rodzicami młody Gaertner, jest mi znana z opowiadań teściowej, która mieszkała tam z córką do 1945 r., tzn. do czasu repatriacji. Do Polski wróciła jako wdowa, gdyż mąż został rozstrzelany przez Niemców w 1941 r. w pierwszej lwowskiej egzekucji pracowników elektrowni.

Podobnie do Profesora, moja rodzina – rodzice, siostra i ja – uniknęła aresztowania w czasie słynnej krakowskiej „czarnej niedzieli” – 6 sierpnia 1944 r., gdy w związku z wybuchem powstania w Warszawie urządzono w Krakowie olbrzymią łapankę na ulicach miasta. W tym czasie wypoczywaliśmy nad Wisłą i gdy rodzice zorientowali się, że dzieje się coś niepokojącego, szybko schroniliśmy się u zaprzyjaźnionych znajomych mieszkających przy ul. Paulińskiej.

Omawiając krótko historię i różne formy działalności Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego (TLK) piszę skrótowo: Prof. Henryk

Prof. I. Gościński, dr A. Wiernikowski, prof. H.A. Gaertner (zdj. H.L. Gaertner)

Gaertner, honorowy członek TLK, Medicus Nobilis (2008), kawaler wielu odznaczeń państwowych i honorowych, lekarz humanista zasłużony na polu naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym, senior obchodzący w 2012 roku Jubileusz 90-lecia, były wiceprezes TLK i obecny członek Zarządu, którego Towarzystwo honorowało posiedzeniami z okazji 85- i 90-lecia, był wiceprezesem Stowarzyszenia Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (SAWM) w latach 1975–1984, członkiem Zarządu Głównego (1984–1989) i prezesem (1989–2003), a ponadto stworzył Oddział Krakowski Stowarzyszenia i był jego przewodniczącym (1974–1978). Z okazji Jubileuszu 90-lecia SAWM UJ wybił honorowy medal Jego imienia. Prof. Gaertner jest członkiem kolegium redakcyjnego „Galicyjskiej Gazety Lekarskiej” i stałym recenzentem publikacji lekarskich (Wiernikowski, 2016).

W „Pamiętniku XL-lecia (1963–2003) Stowarzyszenia Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego” Prof. Gaertner przedstawił działalność Stowarzyszenia, w tym okres swojej prezesury (Gaertner, 2003). Jest to tylko jedna z bardzo licznych aktywności Prof. Gaertnera. Spis obszarów działalności i prac zawierają publikacje z 2012 r. i ich częściowy przedruk z 2017

III Klinika Chorób Wewnętrznych AM w Krakowie: (od lewej) dr H. Gaertner, jego żona Ludwika Maria, prof. Julian Aleksandrowicz, dr Lisiewicz (z arch. prof. A.B. Skotnickiego)

Dyplom TLK i medal im. prof. J. Piltza

(Gościński, Wiernikowski, Jochymek-Krause, 2013), z 2016 (Wiernikowski, 2016a, Wiernikowski, 2016b), a dane biograficzne (Gaertner, Gaertner, 2011; Gościński, Wiernikowski, Jochymek-Krause, 2013; Łazowski, 2012; Stelcer, 2017) należy uzupełnić działalnością do dnia dzisiejszego, gdyż Profesor mimo sędziewego wieku zachowuje wspaniały umysł i stale intelektualnie pracuje.

Z okazji 95. rocznicy urodzin Profesora, prezes TLK prof. Igor Gościński i sekretarz dr Adam Wiernikowski 11 kwietnia 2017 r. odwiedzili Jubilata w domu. W obecności Jego żony i syna, w imieniu TLK i własnym,

przekazali życzenia zdrowia i wszelkiej pomysłowości oraz wręczyli dyplom i medal im. prof. Jana Piltza.

Spotkanie i przyjacielska rozmowa na tematy medyczne, działalności społecznej i pracy redakcyjnej wykazały doskonałą pamięć oraz wspaniały umysł Jubilata, a także nieustającą pracowitość, chociaż wiek ogranicza Jego mobilność.

Ad multos annos, Profesorze i Przyjacielu.

Bibliografia

- Gaertner H. (1960). *Krzepnięcie krwi. Fizjologia i patologia układu hemostatycznego*. Kraków: Krakowskie Zakłady Graficzne.
- Gaertner H. (2003). *Pamiętnik XL-lecia (1963–2003) Stowarzyszenia Absolwentów Wydziałów Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Kraków: Fundacja dla UJ, SAWM UJ.
- Gaertner H.A., Gaertner H.L. (2011). *Rodzinne rodowody i wspomnienia*. Kraków: WAM.
- Gościński I, Wiernikowski A., Jochymek-Krause B., red. (2013). *Kronika Jubileuszu 90-lecia Profesora Henryka Gaertnera*, Kraków: Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, 1–75.
- Gościński I, Wiernikowski A., Zawiliński J., red. (2017). *Obchody Jubileuszu 150-lecia Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego (1866–2016)*. Kraków: TLK, 219–238.
- Łazowski J. (2012). Wywiad z Profesorem Henrykiem Gaertnerem z okazji 90-lecia urodzin. *Sztuka Leczenia*, 1–2, 9–14.
- Selye H. (1960). *Stress życia*. Warszawa: PZWL.
- Stelcer B. (2017). Henryk Gaertner – kierujący się ideałami nauczyciel medycyny i życia. Stelcer B., Strzelecki W. (red.), *Humanizm w medycynie*. Poznań: Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkiewicza w Poznaniu, 42–52.
- Wiernikowski A., red. (2016). *Towarzystwo Lekarskie Krakowskie. Jubileusz 150-lecia (1866–2016)*. Kraków: TLK.
- Wiernikowski A. (2016a). Towarzystwo Lekarskie Krakowskie w latach 1989–2015. *Acta Medica Jaroslaviensia*, 37, 83–90.